

La Rosario de Can Gomà, protectora i memòria històrica d'aquest equipament cultural molletà

Glòria Arimon Ventura*

Resum: Nascuda a Orce (Granada), la Rosario Martínez –la Rosario de Can Gomà–, arriba a Mollet l'any 1970, on farà de portera d'un dels edificis més emblemàtics de la ciutat: Can Gomà. Durant més de cinc dècades, la Rosario observarà i viurà la transformació d'aquest enorme immoble i tot el que això va suposar per a la vida cultural de la ciutat. De les antigues caves de xampany es passarà al conreu de xampinyons i, finalment, a equipament cultural. La Rosario sempre tindrà un paper discret però alhora actiu i imprescindible, fins al punt de convertir-se en la veritable protectora de l'equipament i una relatora privilegiada de la vida cultural molletana.

Paraules clau: Can Gomà, equipament cultural, Rosario Martínez, Mollet del Vallès, portera

Memoires from Rosario Martínez, the guardian of the Can Gomà cultural facility in Mollet

Abstract: Born in Orce (Granada), Rosario Martínez (known locally as 'Rosario of Can Gomà') arrived in Mollet **139** in 1970, where she found work as a porter for one of the city's most emblematic buildings: Can Gomà. For more than five decades, Rosario observed and experienced the transformation of this vast building and its impact on the city's cultural life. From the old champagne cellars to mushroom cultivation and the building's eventual reinvention as a cultural facility, Rosario played a discreet yet proactive and essential role, becoming the faithful guardian of Can Gomà and a uniquely qualified commentator on Mollet's cultural life.

Keywords: Can Gomà, cultural facility, Rosario Martínez, Mollet del Vallès, porter

*Periodista i filòloga, serveisgenerals@icloud.com

Article rebut el 28 d'agost de 2021; acceptat el 6 de setembre de 2021.

Introducció

La Rosario Martínez ha fet de portera de Can Gomà des de l'any 1970, quan va arribar a Mollet del Vallès per exercir aquesta feina. Resseguir el que ha fet permet conèixer la història de l'edifici des dels anys setanta fins ara, amb tots els canvis que hi ha hagut, des del cultiu de xampinyons després que les caves tanquessin, fins a edifici cultural, primer amb el teatre, després amb l'Escola de Música i finalment amb la de Dansa. Això, sense oblidar-nos de la multitud d'entitats i de gent que hi ha passat. Parlem amb ella en diferents sessions a la petita porteria que, tot i jubilada, encara és casa seva.

Entrevista a Rosario Martínez

140

Nascuda a Orce, Granada, el 1940, es casa amb l'Alfonso, un xicot del poble, i poc després marxen a treballar a França. Ella té vint-i-quatre anys. El 1965, a Albertville, neix el primer fill, l'Antonio. S'hi estan cinc o sis anys fins que, en unes vacances al poble, un conegut anomenat Ismael els proposa treballar en el cultiu de xampinyons. Ho proven, però no acaba de funcionar i tornen a França. Poc després, la mateixa persona els torna a proposar, per carta, treballar amb ell, aquest cop en un lloc anomenat Mollet del Vallès. Concreten les condicions, deixen França i arriben. És el mes de juny de l'any 1970.

—Quan vam arribar a Mollet jo li vaig preguntar a un senyor: vostè coneix Mollet? Coneix un lloc que li diuen les caves Gomà? I em va dir: Sí, estan cap allà dalt, però no hi ha res, ara. Pugem i l'Ismael ja ens es-

tava esperant. L'Alfonso treballaria a les caves, com a encarregat de tot allò, i jo em quedaria a la porteria i ajudaria en el procés: pesar, fer les caixes dels xampinyons...

La porteria ja existia, de quan Ramon Gomà va fer construir les caves, inaugurades el 1947, però feia temps que no es feia servir. La petita casa (sala-menjador als baixos, dues habitacions i bany a dalt) estava deteriorada i calia arreglar-la. Recordem, per contrastar, que l'habitatge que es van fer els Gomà, a l'actual Escola de Música, tenia tretze habitacions, amb un bany complet per cada tres cambres. Cinc d'aquestes habitacions eren per al servei. Hi havia un gran menjador amb llar de foc, i una cuina, però no hi van arribar a viure mai (Arimon, 2007).

—Mentre arreglaven la porteria una mica i la pintaven, l'Alfonso i jo vam anar a dormir en una pensió que hi havia a sobre del taller Anselmo, al carrer de Palaudàries (llavors Pedro Colon Ventura). El primer dia surto al carrer a veure què hi ha al voltant i pregunto a un home on puc comprar un conill. Com que jo parlava en castellà, l'home volia canviar de llengua, però li dic que no, perquè si m'he espavilat a França, també ho faré aquí. M'indica una casa, la de l'Oliveras, on vivia el conegut Andreu de la camisa groga, de les sardanes, i la seva filla Montse, que ens vam fer grans amigues i ho continuem sent. També vaig preguntar per una escola i em van dir l'Acadèmia Mollet, a cal Viñas, perquè allà es feia francès (el meu fill Antonio el parlava), i

vaig parlar amb una mestra d'allà, la Maria Rosa Securun, però al cap d'un temps, això del francès... poquet, i vaig portar-lo al col·legi públic del Divino Maestro (els Col·legis Nous). El 1972 vaig tenir el segon fill, l'Alfonso.

Aquell mes de juny va ser molt intens...

—L'Ismael menjava aquí a casa. Un dia truquen al timbre, surto i em trobo un home que pregunta per ell. Li dic que encara no havia arribat. Quan li explico a l'Ismael em pregunta qui era, i jo li dic que no ho sé, que suposo que era per demanar feina, perquè tenia mal aspecte. L'home torna a trucar al cap d'una estona, l'Ismael surt a parlar amb ell i quan torna m'explica que era el Raül Gomà, el fill del fundador del Xampany Gomà, que estava arruïnat i li venia a dir que s'havia quedat sense gasolina, si li podia deixar diners per omplir el dipòsit. Al cap de pocs dies, va tenir un accident de cotxe i es va matar. A l'Ismael el va perjudicar molt, perquè el Raül li devia diners... La vídua del

Raül va venir un dia. Ella es va posar a treballar en una farmàcia a Barcelona, una filla en un supermercat... i ja no en vam saber res més.

Quan la Rosario i l'Alfonso arriben a Can Gomà, l'Ismael tenia tancat el tracte per la compra de l'edifici amb el Raül, i estaven pendents del notari, però pocs dies després de la seva visita a Mollet, mor, i qui acaba signant són les hereves. La venda del conjunt d'edificis es fa el 22 de juny de 1970 per un valor de 6.412.400 de pessetes. Els hereus de Raül Gomà, d'una banda la seva germana Lígia, i de l'altra la vídua del Raül, M. Teresa Muñoz, venen la finca a Ismael Reyes (al 50 %), i l'altra meitat al matrimoni Joaquim Puigdevall i Margarida Viola, que tenien una pastisseria a Barcelona.

141

—Vam estar tres anys treballant així. Però la senyora Margarida, la dona del soci, va començar a dir que ho volia tot ella i va posar un cunyat com a gerent; el meu home, l'Alfonso continuava igual, però l'Ismael estava fora.

Figura 1. Edifici de Can Gomà. Font: Ferran Mateo, Ajuntament de Mollet del Vallès

Ismael Reyes criava i comercialitzava xampinyons amb la marca comercial “Champiñones Rey Sol”, que tenia l’administració a la Gran Via i el magatzem al carrer de Muntaner, de Barcelona. A més, en tenia un altre al poble de Pradejón (la Rioja), però sembla que no va poder fer front als pagaments fraccionats de compra i al final va vendre la seva part al matrimoni Pujoldevall.

—Durant aquell temps, la Martini, l’empresa dels vermuts, volia comprar les caves i havien vingut diferents vegades a veure-les. Es comprometien a donar feina a l’Alfonso, però entremig va venir un conegut del meu home a proposar-nos que poséssim una parada de congelats a la plaça, perquè ell era representant

d’una empresa. Al mercat hi havia una parada buida, i nosaltres vam preguntar si la podíem llogar. L’alcalde, el Jaurrieta, quan ho va saber, ens va dir que allò no es podia fer, i que no continuéssim ensenyant les caves als de la Martini, que un dia ens tornaria a avisar i ens ho explicaria. Al cap d’un mes o mes i mig ens va avisar i ens va dir que l’Ajuntament volia comprar Can Gomà.

Fermí Jaurrieta, alcalde de Mollet des del 1965, signa un preacord de compravenda el 6 d’abril de 1973, i la compra s’aprova en una sessió del Ple uns dies després, el 24 d’abril. A l’acte de venda, que es fa a l’edifici de l’Ajuntament de Prat de la Riba, hi assisteixen el matrimoni Pujoldevall i Ismael Reyes i, a més, la germana de

142

Figura 2. El destape després de la repressió del franquisme, també va arribar a Can Gomà. Cartells de dos espectacles fets l’any 1976 a Can Gomà. Font: Arxiu Històric Municipal de Mollet del Vallès (AHMMV), Fons Martí Pou i Torrents

Raül, Ligia Gomà, i la vídua, com a responsables de la redempció de censos pendents.

S'havia dit que hi farien una residència per a gent gran, però en el Ple d'octubre de 1974 s'aprova el trasllat de l'Ajuntament a Can Gomà amb la intenció de deixar l'edifici de la plaza del Caudillo (Prat de la Riba en democràcia) per fer-hi els jutjats. Segons el diari *La Vanguardia*, un nombrós grup de joves es presentà al Ple per reivindicar l'espai de Can Gomà per a activitats juvenils, però el regidor Feliu Jubany els digué que ja tenien el Casal Cultural i pel que fa a la residència d'avis, els plans eren fer-la al terreny donat per Concepció Jufre, on molts anys després, es va acabar fent la Residència de la Immaculada. Tanmateix, es comença a utilitzar l'antic celler de Can Gomà com a teatre.

—A partir d'aquí, quan ja és de l'Ajuntament, van començar a fer-hi teatre i espectacles, a la sala gran on quan hi havia l'Ismael es preparaven els fems per als xampinyons. Hi havia la Comisión Municipal de Festejos, amb el regidor de Cultura, el Feliu i el tècnic, el Gironès, que s'encarregaven d'organitzar-ho. Cada cop que hi havia un espectacle, posàvem una tarima al davant de la tina gran (la que ara és la cabina de so i llum) i es posaven cadires de fusta (orientades al contrari de com va ser després). Recordo artistes com la Niña de la Puebla el 1974, que no era tan "niña", era una dona gran, cega, venia amb un fill agafada del braç, i la van "entrar"... També l'Antonio Molina i la Perlita...

Figura 3. El disseny d'alguns cartells era precari, com aquest de l'Esplai Tuareg de la representació a Can Gomà de "Jesucristo Superstar". Font: AHMMV, Fons Martí Pou i Torrents

143

La programació inicial de Can Gomà és molt eclèctica. S'hi fa des de Terra Baixa, de Guimerà, el 12 d'octubre de 1974, a espectacles de Festa Major el juliol de 1975 (recordem que la Festa Major es va passar uns anys al mes de juliol) i Els Pastorets el gener de 1975. L'any 1976 comença l'època del destape i arriba el pit i cuixa. Així, actuen la companyia de Fernando Rigual amb el vodevil *Cuidado con los cuernos*, la revista *Mujeres y yo* a l'agost, i Antòñita Linares a l'octubre.

—Tot això ho organitzava el Gironès. Tant portava les majorettes com l'Antonio Molina, la Bonet o la Trinca. L'any 1974 va actuar la Maria del Mar Bonet. Era el mes d'octubre però feia un fred impressionant, encara la veig amb un abric de pell, asseguda a l'escenari, davant de la

tina. El teatre es va omplir, cantava sense micròfon, no n'hi havia. Teníem les portes tancades, però la policia ho va saber, van trucar a la porteria, vaig sortir i em van preguntar on era l'espectacle. Quin espectacle? dic jo, no sé de què m'estan parlant. Ells insistien: aquí hi ha un espectacle, però a la sala estaven en silenci i els llums apagats. Miri, si volen passar, vostès mateixos, jo no sé res. Després d'uns moments d'indecisió, se'n van anar. Al cap d'una estona vaig entrar a la sala i els vaig dir el que havia passat. Van decidir que el recital es donava per acabat, jo vaig sortir a veure si veia moviment de policies, i no, i van anar sortint en petits grups.

144 Can Gomà, al ser un espai gran i amb molt lloc, era una mena d'abocador municipal, on es posava tot el que no se sabia on guardar, oi?

—Quan els Gomà van marxar, van buidar la casa, s'ho van emportar tot, només va quedar un quadre i una gerra que encara volta per aquí. L'Ajuntament hi portava de tot, quan desnonaven una casa, els mobles i trastos venien aquí... Un dia va venir una dona plorant, se li havien emportat tot, també la roba del nadó i em va demanar si podia passar a recollir-la, i tant li vaig dir, i la va agafar. Al principi, alguns espais es feien servir de magatzem de trastos, s'hi guardaven taules i cadires velles de les escoles. Un dia vam baixar a veure com estava amb la Carme Coll i era ple de merda. També era dipòsit de cotxes, un cop la policia municipal en van portar un i em van dir que

a dins hi havia droga. De nit vaig sentir lladrucs del gos, em vaig llevar però no vaig veure res, i l'endemà, quan va tornar la policia em van dir que a dins del cotxe no hi havia la droga, no sé.

Teníeu un gos, aquí?

—Sí. Teníem un gos, que ens anava bé per acompanyar i vigilar, no molestava ningú, però quan veia el Jaurrieta... no sé per què, es posava a bordar i a molestar... El cas és que, com que preparaven la cavalcada de Reis aquí, em van demanar les claus de la porta principal perquè acabaven tard i així jo no hagués d'estar pendent d'ells. El gos estava acostumat a veure entrar la gent, i quan sortien, sempre estàvem jo o l'Alfonso; una nit, com que nosaltres no érem a fora, es va posar a bordar en pla molt fort i tots van tenir por: el Jaurrieta es va enfilar a la porta, el Feliu i el Gironès van córrer cap al teatre... Un desastre, fins que vam sortir nosaltres i el gos es va tranquil·litzar, però el Jaurrieta em va dir que no el volia veure més. El pobre va acabar al *matadero* de Barcelona, no, no el van matar, feia de guardià allà. Ens va saber molt greu... Anys després, en vam tenir un altre.

Durant l'any 1978 el Grup de Teatre de Mollet hi continua fent representacions teatrals. Els grups dels andalusos i dels gallecs comencen a organitzar espectacles, com el del juliol d'aquell any *Así canta Andalucía*, organitzat oficialment per la UD Molletense, i la Festa popular gallega el desembre d'aquell any, amb el Souto al capdavant.

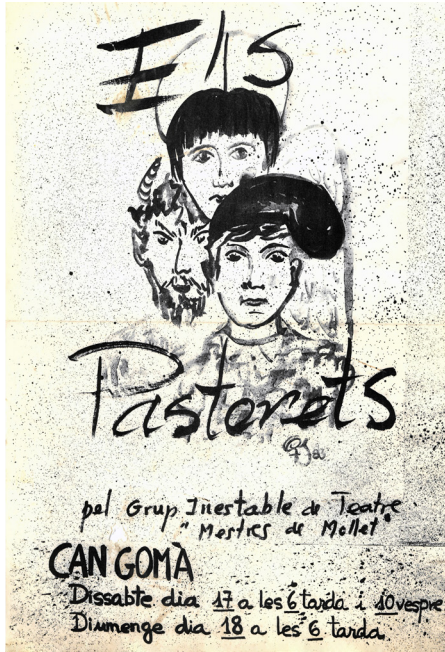

Figura 4. Cartell dels primers Pastorets de La Inestable a Can Gomà, 1983. Font: Jaume Noró

Pel que fa als Pastorets, un clàssic que durant molts anys durant el franquisme va fer el grup de teatre del Centre Parroquial, es comença a fer a Can Gomà. El gener del 1976 i del 1977 van a càrrec del Grup Codinenc, i el gener de 1978 els fa el Grup de Teatre de Mollet

El 1983 neix La Inestable, un grup d'amics, alguns d'ells molt vinculats per la seva professió de mestres, que van decidir fer d'actors dels Pastorets un cop a l'any. Trien la versió de Pitarra i fan dues sessions, el 17 i 18 de desembre a Can Gomà, dirigits per Frederic Roda, l'animador sociocultural. Els van fer al lateral del teatre (entre les columnes i la paret). Explica el Jaume Noró: "El darrer any va ser el 1990. Es van programar pel 1991 però setmanes abans es van suspendre per falta d'efectius."

145

ELS PASTORETS 1989

"i van set"

De nou van sonar els telèfons: vingia tornem-hi... ja és temps de pastorets.

— Sí homel amb el sol que espatega a la finestra... a veure si els farem amb banyador.

Però no, no era cap bromista. Tot i que la climatologia cada cop passa més de tradicions, el calendari no enganya; el Nadal és aquí. Tot podria ser que Sant Josep i la Mare de Déu enlloc d'anar a una establia s'hostatgin a un xiringuito de la costa o que en Pere Botero instal·li aire condicionat al seu cau.

Au tornem-hi que no ha estat res. Ja poden haver-hi mals de cap, jo no puc, no em va bé, deixeu-me d'històries... La moral sota minims: en lloc de dir-nos "La Inestable" de vegades podríem dir-nos "La Cardiacca". Però un any més Els Pastorets tornen a ser damunt l'escenari de Can Gomà. Ja ho vam dir fa set anys quan vam començar, cal que a Mollet hi hagin Pastorets, els nens del nostre poble tenen aquest dret. No podem ser aliens a les nostres tradicions; fem Els Pastorets perquè ens agrada i també per imperatiu legal.

La Inestable

REPARTIMENT

Satanàs	Pitu Martínez
Garrofa	Josep Serra
Pallonga	Joan Enric Mogas
Llucifer	Rafa Ferran
Maria	Nària Muntal
Josep	Lluís Estopiñan
Raquel	Teresa Ruiz
Jessé	Joan Matons
Aquim	Lluís Salà
Abias	Josep Cori
Simeó	Ramon Boixeder
Aram	Xenxu Sánchez
Bezabé	Isabel García
Miquel	Teresa Sagarra
Gabriel	Adela Milán
Nen Jesús	Marina Estopiñan

Pastors i Pastores

Rosa Ma. Securan
José Ramírez
Montse Plana
Montse Tarrés
Montse Corbella

Pastorets i Pastorettes

Oria Arañó
Mariana Cot
Aina i Jordi Desunvila
Anna Nogué
Marta Noró
Anna i Mireia Roura
Marçal Salà
Joan Salà
Gemma Villanueva

Sopes: Rosario Martínez.
Llums i sor: Antonio Martínez.
Taquilla: Noemí Fernández.
Maquillatge: José Ramírez.
Disseny Cartells: Rafa Ferran.
Decorats: Germans Salvador.
Banda Sonora i efectes: Jaume Noró.
Regidors: Trini Milán.
Col·labora: Esperança Miñarro.
Direcció: Col·legiada.

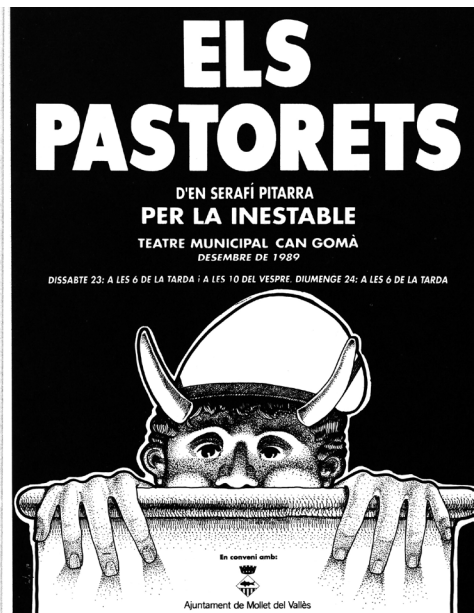

Figura 5. Programa de mà dels Pastorets de 1989 on consta el nom de Rosario Martínez com a cuinera de les sopes. Font: Jaume Noró

—Era una bona moguda, sobretot les sessions golfes. Jo feia la sopa que es menjaven els pastors, era de veritat, però a “la golfa” els vaig posar bitxo i picava molt i els actors van haver de dissimular (alhora, el Josep de la Noemí havia posat orujo a les botes d’aigua). Però no eren unes sessions barroeres, no, estaven molt bé. Als Pastorets de l’any 1989, el Xenxu va fer de Freddy Mercury i dalt de la tina hi havia l’Adela Milan que feia de Montserrat Caballé. Tots dos cantaven el tema “Barcelona”, que s’havia creat per promocionar els propers jocs olímpics del 92. Un altre any, el Rafa Ferran va fer d’àngel, baixava de la tina amb una tirolina, amb una capa... portava calçotets vermells...

S’han fet actes polítics, aquí?

—Sí, de tot tipus des de fa anys. Quan encara hi havia el Jaurrieta, van organitzar un acte i va venir Antonio Hernández Mancha, d’Aliança Popular, d’Andalusia. Doncs resulta que a l’edifici que hi havia a la casa dels Gomà, al primer pis, l’Ajuntament va comprar uns quants ordinadors per treballar i venia un professor a fer classes. Quan va venir Hernández Mancha, em van dir que no podia deixar entrar ningú, per això, quan va arribar el professor li vaig dir que no podia passar, però venia expressament per dos alumnes i em va demanar que sisplau els deixés passar... Al final jo li vaig dir que entrés, vaig tancar la porta i li vaig dir que quan haguessin de sortir m’avisessin i els obriria. Després del míting, quan el Mancha era al pati, de cop comencen a caure-li ous al cap. Com que ell era baixet no el van tocar, però als del costat,

sí. Eren els de la informàtica. Uf, jo amb les claus a la mà, dient: “jo no sé d’on els han llençat, aquí no hi ha ningú... anem a registrar i a buscar!” Sort que ho van deixar córrer.

Els primers anys de la Transició hi ha una efervescència de partits i sindicats. Durant l’any 1977, coincidint amb eleccions generals i sindicals, organitzacions obreres i partits fan mítings a Can Gomà: CCOO, CSUT, PSOE, PTE, Jornadas Libertarias i continuen l’any següent.

—De polítics coneguts, el Jordi Pujol, Pasqual Maragall, aquí es va fer el primer congrés de dones socialistes, i van passar totes les dones conegudes; també va passar l’Ada Colau abans que fos alcaldessa... I un cop va venir la Frederica Montseny, crec recordar que va venir la policia, no va passar res, però sí.

Una vegada van venir “reforços” de la Guàrdia Civil. Què passava?

—Sí, però això era abans, de l’època del Jaurrieta. Un dia em va dir que vindrien uns guàrdies civils a dormir. L’Ajuntament va comprar trenta llits i es van posar al que ara és l’entrada de l’Escola de Música, i en un espai on hi havia una càmera del temps dels xampinyons. Es veu que van venir de suport (hi havia la caserna a Berenguer III, on ara hi ha al Museu Abelló), perquè pensaven que hi hauria un cop d’estat i van estar-se aquí uns dies. I ara t’explico una cosa de quan era petita, que està relacionada.

—El meu pare no era de cap partit però era d'esquerres, ajudava la gent que podia. Per anar a buscar llenya s'havia de tenir com un tiquet, i en va donar un a un home que no en tenia. El van detenir i el pare els va anar a dir que l'home tenia tiquet perquè ell li havia comprat. Uns dies després apareixen dos nens que li oferien vendre sis ous a ma mare, eren de famílies necessitades; la mare els va pagar i a més, els va donar un pa. Però resulta que els ous eren robats, i la dona a qui havien robat els va denunciar. La Guàrdia Civil va venir a casa, amb els nens, van pegar a un i em vaig aguantar, però quan va pegar l'altre, que me l'estimava molt, vaig anar cap al guàrdia a dir-li que no el pegués (jo tenia quatre o cinc anys) i l'home em va donar un cop de peu; en aquell moment entra el meu pare i ho veu, el va agafar de la camisa... al final va acabar així... Tornem a Can Gomà. Doncs quan aquests guàrdies civils estaven aquí, jo estava un dia escombrant i un em pregunta d'on sóc i en saber que havia nas-

Figura 7. Les cavalcades dels Reis, a partir d'un moment determinat, es van muntar des de Can Gomà. En aquesta foto, cavalcada de l'any 1964. Font: AHMMV

cut a Orce, em diu: “Jo a Orce hi vaig estar, recordo dos nanos molt desvergonyits que robaven tot el que podien”. Aquell era el guàrdia civil que m'havia donat el cop de peu. I jo, que no penso les coses dos cops, li dic: “Doncs aquella nena que vostès va donar un cop de peu... soc jo!”. L'home no em va tornar a dir ni bon dia.

147

A Can Gomà es preparaven les cavalcades de Reis:

—Es feien des dels temps del Jaurrieta, amb gent voluntària que guarnien les carrosses. Els que ho portaven eren el Feliu i el Gironès. Després de Reis, es feia un sopar. Amb els altres alcaldes això va continuar, sempre amb voluntaris. Recordo quan ja treballaven aquí la gent de Cultura, el dia que tocava muntar i hi havia feina dura, fèiem un esmorzar fort abans amb tota la gent voluntària que venia i després ens posàvem a treballar el que calgués. Aquí guardàvem els vestits

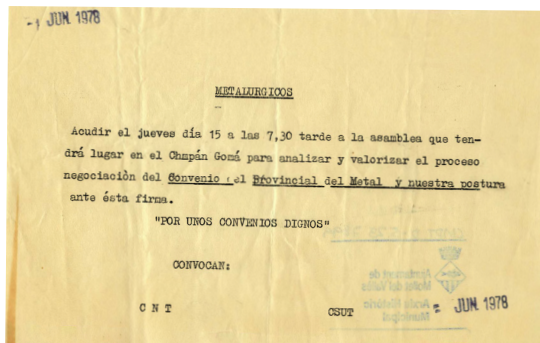

Figura 6. Convocatòria d'una assemblea sindical de CNT i CSUT a Can Gomà, als treballadors del gremi metal·lúrgic, 1978. Font: AHMMV, Fons Martí Pou i Torrents

del reis i dels patges, els de decorar les carrosses... Jo cosia, rentava, planxava, disfressàvem la canalla de patges amb l'ajuda de les mares... (jo feia els càstings!).

El 1978 l'alcalde Jaurrieta dimiteix i del setembre d'aquell any a l'abril de 1979 el substitueix Josep Ribas. Arribem a les primeres eleccions democràtiques municipals, l'any 1979, i Anna Bosch és proclamada alcaldessa el 19 d'abril.

—En aquells moments només hi havia els edificis i la sala on fèiem teatre. Un dia ve l'Anna Bosch i em diu que havia d'anar a l'Ajuntament perquè havien vist que jo no estava contractada. Em vaig quedar parada. En temps del Jaurrieta jo havia anat a netejar l'Ajuntament de la plaça perquè la dona que ho feia estava de baixa. Em llevava a les cinc del matí, netejava el més imprescindible, el seu despatx, el despatx del

davant i la planta de baix i a les vuit ja tornava a estar a Can Gomà. A mi em pagaven cada mes, però es veu que era per conceptes: Festa Major, cuidar-me de les banderes.... Jo em pensava que estava contractada.

Amb el canvi a l'Ajuntament suposo que ho devien voler regularitzar. El teu home, l'Alfonso, treballava amb tu?

—No, no, va treballar un temps en una botiga de l'Ismael, a Barcelona i després va trobar feina a Trabosa, aquí a Mollet, i ja fins que es va jubilar.

Què va passar amb el teu contracte?

—L'Anna Bosch va dir que em telefonarien per avisar-me de quan havia d'anar a signar-lo, però ja em va avançar que m'havia de presentar a oposicions. El primer mes vaig cobrar 5.000 pessetes, vaig estar molt contenta. Sabia que aviat tindria les oposicions, però va passar temps, de fet ja hi havia l'alcaldessa següent, la Carme Coll. El Josep Serra era el regidor de Cultura i em va dir que hauria d'estudiar per treure'm el Graduat Escolar. Jo, a l'escola del poble havia fet el primer, segon i tercer de l'Enciclopèdia. Quan arribaves a aquest punt, o estudiaves carrera o plegaves de l'escola. Bé, doncs com que em van dir això, em vaig apuntar a la primera Escola d'Adults que hi va haver a Mollet, amb Juan, el Cura i hi havia una altra professora que es deia Anna. I després em vaig apuntar a un curs de català, tenia a la Gemma Sentís de mestra, jo l'entenia però no el parlava. A l'Ajuntament també es

Figura 8. Rosario Martínez i Frederic Roda, a Can Gomà. Font: Rosario Martínez

feien classes, però era difícil perquè hi havia nivells diferents... Jo l'entenia, ja feia temps, però no el parlava, i a les classes venia gent que no l'entenia. Al final ho vaig deixar. I van convocar les oposicions, un concurs de mèrits, amb la Carme Coll i ja vaig tenir plaça fixa.

Poc després que l'Anna Bosch prengués possessió del càrrec d'alcaldeessa, el primer pis de l'antiga casa dels Gomà es va convertir en les oficines d'un equip de tècnics de cultura. Amb Francesc Castellanos al capdavant, la Noemí Fernández, el Salvador Lara, el Josep Sánchez, la Trini Milan... van posar fil a l'agulla. L'any 1980 l'Ajuntament aprova un Projecte de reforma de Can Gomà per a teatre i centre cultural, que continua el 1981. Bufen nous aires i en el context d'una Festa Major, el 16 d'agost de 1980, es representa a Can Gomà *Antaviana*. El regidor de Cultura, Josep Serra, recorda que només hi havia dotze espectadors, però es van anar fent diferents activitats culturals.

—Al teatre es feien espectacles diferents, ja no era el que programaven abans, l'escenari continuava davant de la tina gran fins que es va decidir arreglar el teatre i llavors es va fer a l'altra banda, on és ara. Això era en l'entremig amb l'Anna Bosch i la Carme Coll. Les coses que s'havien fet llavors eren, com dir-ho, més fluïxes... Quan ja es va fer ja força cosa va ser quan van crear l'Institut de Serveis Socioculturals, amb Francesc Castellanos de gerent.

Parlem de les entitats regionals, els andalusos i els gallecs, que eren

potents. El 1979 porten Manuel Genena, un dels millors representants del nou flamenc.

—El Centro Andaluz, abans de ser una entitat, es reunien el Rafael Conejo i alguns altres on hi havia la càmera frigorífica, i els gallecs també demanaven local. Al final l'Ajuntament va cedir l'espai que dóna al pati de baix als gallecs i el que ara té una porta al carrer Castela, als andalusos. Tots eren gent activa i tenien molts contactes. Els primers entraven per aquí dalt, perquè no hi havia entrada directa des del carrer; si demanaven begudes, els que les portaven jo els atenia, els gallecs igual. La meva obligació... ningú m'ho va dir. A mi no em van donar mai cap explicació de què havia de fer. Jo era la portera. Jo no sé si tenia obligació de fer el que feia o no... Vindrà el grup de no sé què. Busca algú que els faci el menjar. Ho he fet tot, he servit per tot però sense saber que em corresponia i què no. Jo mai tenia un NO per a ningú.

149

Amb la creació de l'Institut Municipal de Serveis Socioculturals el 1984, tot agafa una nova embranzida: s'hi fan activitats permanents i exposicions per on passen els escolars, festivals, revetlles, cinema, teatre experimental... i el teatre entra a formar part de la Xarxa Teatres de Catalunya. Hi va haver uns camps de treball de joves europeus. Ho pots explicar?

—Era l'època que Mollet començava el procés d'agermanament amb Rivoli i es relacionava amb Ravensburg i Montelimar. Es van fer dos camps de treball els anys 1985 i

1986. En aquella època hi havia aquí treballant el Salvador Lara i també la Trini Milan, del Centre de Recursos. També va venir un germà del Frederic Roda, l'Ignasi. L'objectiu era netejar el bosc de can Beira, de Gallecs, aquell on anaven les prostitutes. Com que ja teníem els trenta llits que havíem comprat per als guàrdies civils, hi vam afegir unes mantes que recordo que eren blaves i vermelles, i llençols, encara que els joves portaven sacs de dormir.

El 1986 és un any potent a Can Gomà. El 27 de juny s'inaugura oficialment el nou teatre (grades, butaques, cortinatges, so i llum). Segons la premsa de l'època, les grades havien costat dotze milions de pessetes, eren quasi quatre-centes butaques de procedència francesa, telescòpiques, que es plegaven en poc temps. Les van comprar a través del Rifé, l'exjugador de futbol del Barça. El 1987 s'inicia una programació estable, es fa la I Mostra de Teatre Jove, el festival de cançó i música, rock, recitals... Per cert, que

va venir un grup de teatre del teu poble, no?

—Sí, el president del Centro Andaluz, Francisco Alarcón, va anar a Orce, li vaig presentar gent, un d'ells el que era l'alcalde, que formava part d'un grup de teatre. Amb l'obra *Requiem por un campesino* havien tingut molt d'èxit al poble, a Granada i altres llocs. Per això l'Alarcón va plantejar la possibilitat que vinguessin a Can Gomà. Va venir un autocar ple, i es van quedar a dormir una nit, en els llits que teníem. El Paco, del Centro Cultural Andaluz, va comprar dos pernills i vam fer pa amb tomàquet per ells i un altre dia van menjar al local del Centro. Això era el 1986.

Les caves del Xampany Gomà eren grans i molt importants. Què en recordes?

—El Frederic Roda, professor de l'Institut de Teatre de Barcelona, va venir a treballar aquí, amb ell es va fer el primer Carnestoltes. Un dia va decidir fer un curt, una pel·lícula, a

150

Figura 9. Teatre de Can Gomà amb l'escenari preparat per a la representació de *La cabra o qui és Sílvia?*, amb Josep Maria Pou. Foto: Ferran Mateo, Ajuntament de Mollet del Vallès

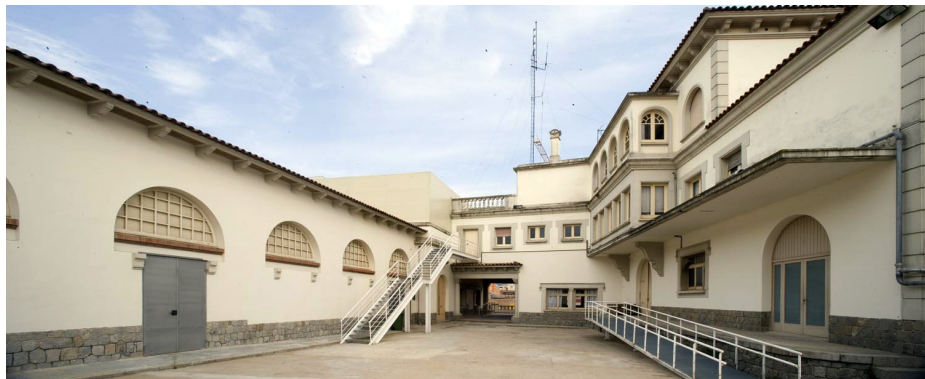

Figura 10. Pati de Can Gomà, amb el teatre a l'esquerra i l'Escola Municipal de Música a la dreta.
Foto: Ferran Mateo, Ajuntament de Mollet del Vallès

les antigues caves. Els meus nens hi sortien, passant d'una banda a l'altra de la cava. Era de por, hi sortia un taüt que la Noemí va demanar en préstec al Monserdà... La qüestió és que un dels actors diu que es queda a dormir, que vol dormir dins del taüt... allà. Doncs resulta que venien un grupet de Radio Taxi, que es reunien en un despatx del costat, un volia anar al vàter, que s'havia de passar pel teatre... i es troba amb un xicot dins d'un taüt... Jo, des de casa, vaig sentir un crit horrorós... ha ha! Aquests últims anys s'hi han fet visites guiades pel CEM (Centre d'Estudis Molletans), que van tenir molt èxit.

Durant uns anys hi va haver la impremta municipal, el Santos...

—Sí, la portava el Santos, ell sol, no recordo quan va començar. No em donava feina, de vegades venia algú a buscar o portar alguna cosa per ell, i poca cosa més.

Hi havia un bar al teatre? Com va anar, això?

—Tot va començar amb el Castellanos, en algun moment em va dir que aniria bé tenir unes quantes begudes i cosetes per oferir. Seria bo, em va dir, que obríssim el bar perquè ens portaran una cafetera. Tu que coneixes a gent de la distribuïdora... Jo parlava als de les cerveses i la Coca-Cola i m'ho portaven, quan ho havíem venut, els ho pagava, jo portava els comptes. El cafè el comprava al Montañà, el portaven, el molia... carregava la nevera, venien dos xavals... Més endavant ens vam plantejar adequar l'espai de darrera la tina gran per a bar. Si sobraven alguns diners, compràvem copes de vidre i altres cosetes, ens ajudaven alguns nois i noies, com el David Puigdomènec,¹ que va ser un dels que més temps s'hi va estar. Volíem donar un servei a la gent que venia a veure espectacles, mentre esperava, o a la mitja part. Un cop, el Vicenç de Tríptic ens va acompanyar a un drapaire de Granollers a buscar robes i després jo buscava algú per cosir-les i fer el que necessitàvem.

¹ Com diu el David: "Allí empezó todo!"

Tot anava com una seda, doncs...

—Procuràvem, però de vegades fallava alguna cosa... Més endavant, quan hi havia ball, vam oferir servei de guarda-roba, ens ajudaven unes noies i el posàvem a dalt, al passadís del pis. La Noemí va demanar estris per penjar, jo vaig anar al mercat setmanal dels dimarts a recollir penjadors dels que deixen per terra quan pleguen... i així anàvem fent. Clar que algun cop hi havia problemes, com un Cap d'Any que la majoria de gent havia deixat els abrics i al final, quan ja quedava poca gent, una noia va venir a recollir l'abric i no hi era... Una altra havia dit que havia perdut el tiquet, les noies que vigilaven s'ho van creure, va passar a dins a recollir-lo, i se'n va emportar un de més bo. Pobra noia, plorava i tot...

152

Figura 11. Inauguració de l'Escola Municipal de Música l'any 1991, amb la presència de Jordi Solé Tura com a ministre de Cultura del govern espanyol. Font: AHMMV

Amb els anys, l'edifici de Can Gomà va anar ampliant-se i reha-

bilitant. Les constants millores del teatre, l'acolliment de diferents entitats, algunes amb local propi, com el Centro Cultural Andaluz i la Irmandade a Nosa Galiza, la Coral El Clavell, l'Esbart, que a partir d'un moment determinat, després de passar per diferents llocs, assaja a Can Gomà... El 1991 s'inaugura l'Escola de Música, que ocupa l'antic edifici de l'habitatge dels Gomà, el primer pis i el segon. Això representa més gent, més coses a controlar... El fet que moltes entitats de la ciutat facin servir Can Gomà per reunir-se, per assajar, que hi tinguin la seu, ha estat molt difícil?

—El quadre de llums del teatre el teníem centralitzat on hi ha el Centro Andaluz, i jo havia d'anar allà a tancar... era una murga. De vegades, quan els andalusos o els gallecs el feien servir, el comptador saltava i el teatre es quedava sense llum... Eren coses que vam anar solucionant amb el temps. Moltes vegades he fet de dipositària del que es perd. Els de l'Esbart s'han descuidat aquí castanyoles, claus o mòbils, i estan tranquils perquè saben que jo ho recullo i ho guardo. Per això em va saber molt greu quan un cop, en un concert de Nadal de Tradicions i Costums, un home va perdre la cartera, se'n va adonar a casa; va trucar el president que me l'enviava, el vaig acompanyar al teatre, anem a les grades... no la veiem. Llavors ell em diu: "Molt bona persona, però ja sabia jo que no la trobaria..." Em vaig quedar muda. Llavors jo, amb molt geni, vaig començar a obrir i tancar butaques... i va caure la cartera. Quan marxava, li vaig dir: si un dia se li perd alguna cosa a Can

Gomà, no torni, perquè no la trobarà. Jo sempre he parlat sense pensar-m'ho gaire, des que era petita. Si a aquesta edat sóc així, crec que ja no canviaré.

El teatre ha estat un espai on, a més de la programació cultural, s'hi han fan balls, trobades, certàmens, sopars, mítings, actes de la subseu olímpica, l'exposició del Pla Estratègic... i esdeveniments molt especials: medalles de la ciutat, congressos...

—(...) i el Rei! L'any 1993 celebràvem el Mil·lenari de la ciutat. L'alcaldesa era la Montserrat Tura. Hi va començar a haver moviment. Visites d'arquitectes i tècnics... es va pintar tot l'edifici, jo estava una mica mosca però em deien que no m'ho podien dir... Al final m'ho van haver d'explicar. Van venir els caps de protocol de Barcelona i de Madrid, de la Casa Real, els d'aquí... ui, quins nervis hi havia. Es van gastar molts diners. El local on assajava la Coral El Clavell es va reconvertir en la sala on els monarques van signar al Llibre d'Honor de la ciutat, col·locat en una taula molt règia! Hi havia la gent dels serveis d'obres de l'Ajuntament i van tenir una discussió sobre les cortines... Es treballava molt però hi havia molt bon ambient. En canvi, els de seguretat del rei van fer treure les cortines de la sala perquè no s'hi amagués ningú, vigilaven les caves, les escales, les cases del voltant... molta feina i molts diners. Tothom mudat... Va sortir tot bé. La filla de l'alcaldesa, l'Anna, havia de donar un ram de flors als reis i es va esperar amb mi fins que va ser l'hora.

Figura 12. El rei Joan Carles I i la reina Sofia, entrant al teatre de Can Gomà amb motiu de la celebració del Mil·lenari de Mollet del Vallès, el 1993. Font: AHMMV

Quina relació has tingut amb els polítics i tècnics de l'Ajuntament?

153

—D'alcaldes, he conegut, des del Jaurrieta als actuals. De regidors de Cultura recordo el Feliu, el Josep Serra, l'Oriol Fort, el Dani Novo... molt bé amb tots, però sí que amb un no em vaig entendre gaire... Un cop es feia un festival d'una escola, em va trucar i em diu que li guardés tres butaques. Jo li dic que no ho puc fer i em diu que ho he de fer com sigui, que sinó s'enfadarà... No ho vaig fer. Però amb tothom estava bé, algunes vegades, quan tornava del poble, portava uns xori-cets i cridava la gent que treballaven aquí i esmorzàvem.

N'hem sentit parlar... alguns treballadors parlen d'esmorzars de forquilla... Un aspecte que es va plantejar a Can Gomà eren les estades per a professionals del teatre, és a dir, oferir un espai a creadors on poder assajar durant el temps i a

canvi, quan ho tenien a punt, feien el bolo gratis.

—Sí, recordo el cas del Pep Bou, que aquí va assajar durant molts dies com fer bombolles de sabó i va acabar fent un espectacle molt maco (i el meu fill gran va estar un temps de bols amb ell). Un dia em va venir a dir alguna cosa i jo estava cuinant mandonguilles i em va dir: Quina olor més bona! I jo li vaig dir, doncs si vols, seu i les tastes. També va passar per aquí la companyia de Johannes Darder, i Zotal, que van fer un zigurat enmig del teatre, sense butaques...

Al Carnaval de 1994 hi va haver una mica de moguda. L'Ajunta-

ment va fer saltar del programa l'acte de l'arribada d'en Carnestoltes i la gent de La Inestable es va proposar organitzar l'arribada pel seu compte. Calia obtenir el vestit d'en Carnestoltes que es custodiava a Can Gomà i van rumiar com ho podrien fer perquè la Rosario els el donés sense comprometre-la. La solució va venir quan el conserge de l'escola de Lliçà, fent-se passar per un membre del grup d'animació contractat per uns dies després, no va tenir cap problema perquè la Rosario li lliurés.

El 2002 es fa un nou escenari i el 2004 la caixa escènica i la climatització. El 2007 s'adequa el porxo per fer-hi la sala de dansa. Amb

154

Figura 13. Interior del teatre de Can Gomà, amb l'antiga tina al fons, reconvertida en cabina de so i llum. Font: AHMMV

la quantitat de gent que ha passat per can Gomà, deus haver conegut molts “famosos”...

—Uf... de famosos, el Joel Joan, la Sardà, els Joglars, el Tricicle, Dagoll Dagom, la Loles León, el Joan Pera i el Paco Moran... Cantants com la Maria del Mar Bonet, Serrat, Raimon, Lluís Llach...

La Rosario ha estat la guardiana de Can Gomà, la protectora, la defensora, la servadora. Des del primer dia que hi va arribar, ha escoltat els gemecs, els crits, les angoixes de les seves parets i ho ha defensat a tort i a dret contra totes les inclemències i les amenaces. I amb els murs, tota la gent que ha passat pel mig: cantaires, músics, dansaires, actors i actrius, cuiners, joves,

gent gran, famosos, membres de les entitats... Ella ha custodiat gegants i capgrossos, reis, patges, Carnestoltes... El Frederic Roda li deia que era la “masovera cultural”. Ella no parla dels horaris estrambòtics que feia, ni de les festes que li tocava treballar. I insisteix:

—No era feina, ho feia de gust, era agradable, em sentia de gust. M’ho passava bé. Una vegada van venir uns músics a fer un concert. Venia un xicot que s’havia de canviar i tenia la camisa molt arrugada. Jo li vaig oferir la meva planxa per si volia planxar-la... i la noia que l’acompanyava la va planxar, perquè ell.. poca gràcia hi tenia! Un altre cop es necessitaven tovalloles blanques... no ho havíem previst... i jo vaig anar a l’armari de casa... i ja està!

155

Figura 14. Cartell del Carnaval de 1987 de Cesc Bas. A la banda dreta es veu la Rosario avisant Francesc Castellanos d’una trucada telefònica. Font: AHMMV

Quan sortim de casa seva m'ensenya una tomaquera que li ha nascut de manera espontània tocant a la porta, a la cantonada. S'ha fet alta, té branques fortes i li pengen uns quants tomàquets, alguns ja força vermells. Però és que a la porta d'entrada al recinte, la de ferro, també en una cantonada, fa temps que li va néixer de forma espontània, una pebrotera. I allà estan els pebrots a punt d'agafar. A la Rosario li agraden les plantes i la natura li agraeix així. Al petit jardinet de davant de casa seva sempre hi ha flors. Casa seva, en sentit estricte, és petita, sí, però de fet, casa seva és Can Gomà, un espai immens i complex amb una llarga història. Les parets

ja sabem que no parlen, però ella sí. I aquí queda el seu testimoni. Hem escrit el que es pot dir, però també hi ha el que es diu i no es pot escriure.

Hi ha un cartell del Cesc Bas del Carnestoltes de 1987 on queda molt clar qui és la Rosario. Al cartell es veu un teatre, amb llotges, l'escenari, les butaques de platea... i un munt de personatges reals i de ficció. A l'escenari hi ha el tècnic de l'Institut Municipal de Serveis Socioculturals, Francesc Castellanos, i es veu la Rosario entrant per un lateral, dient-li que el truquen per telèfon. Un retrat perfecte del que la masovera de Can Gomà representava

Bibliografia

- 156 Arimon, G. (2007). Les caves Gomà de Mollet del Vallès. *Notes*, 22, 177-192.

Altres fonts

- Arxiu:** Arxiu Històric Municipal de Mollet del Vallès (AHMMV)
- Fonts orals:** Noemí Fernández, Jaume Noró, Josep Sánchez (Xenxu), Josep Serra, Justí Simón